

Manifesto de campaña

[Mensaxe da Comisión Episcopal de Pastoral Social. Construímos espazos de esperanza](#)

[Observatorio da realidade social de Cáritas. Avance de información para o Día da Caridade 19 de Xuño de 2014](#)

Manifesto de campaña

Son moitas cousas as que escurecen a esperanza de multitude de persoas na nosa sociedade: o paro, a pobreza, a perda de dereitos, a falta de axudas, a exclusión, o desamparo, a falta de futuro...

Desde Cáritas queremos animar a construír e potenciar o comunitario, porque este é o único camiño de humanización e de esperanza para incidir en todo aquilo que atenta contra os dereitos das persoas. Construír comunidades, grupos humanos solidarios, onde todos están vinculados os uns aos outros, porque senten que a sorte que poida correr o seu próximo é a súa mesma sorte; o que a el lle ocorre, a min ocórreme. (Cfr. Feit 4,32-35)

Son xa moitas as persoas e grupos que están comprometidos co ben do seu próximo. Grazas a eles, outro mundo novo xa está abríndose paso aquí e agora. Eles son signos de esperanza.

Desde Cáritas queremos propoñer á cidadanía e a todos os que estamos aquí, facer posible que as nosas comunidades e grupos sexan lugares de acollida e fraternidade, onde as persoas sexan capaces de vivir e convivir xuntas, onde sexamos capaces de crear espazos comunitarios, solidarios e proféticos que fagan realidade outro mundo posible, outra forma de relacionarse e convivir desde valores como a xenerosidade, a solidariedade, o espírito de cooperación e participación, a xustiza e a gratuidade. Unha comunidade, un grupo humano, que viva e conviva así, será unha comunidade de esperanza contaxiadora de Esperanza.

Festividade do Corpus Christi, Día da Caridade

(22 de Xuño de 2014)

Mensaxe da Comisión Episcopal de Pastoral Social. Construamos espazos de esperanza

A festa do Corpus Christi convídanos a entrar no misterio da Eucaristía, misterio que se converte no factor renovador da historia e de todo o cosmos. En efecto, a institución da Eucaristía mostra como aquela morte, de seu violenta e absurda, transformouse en Xesús nun supremo acto de amor e de liberación definitiva do mal para a humanidade. (Benedito XVI, Exhortación Apostólica *Sacramentum caritatis*, 10)

A Eucaristía, sacramento do amor, aviva en nós a conciencia de que onde hai amor brilla tamén a esperanza, pois alí onde o ser humano ve que é amado, experimenta a salvación de Deus e descobre que é posible a esperanza (Cfr. Mt 26, 26-28; Xn 15,3; 1Cor 10,17; 11, 17-34; Cfr. Xoán Paulo II, *Ecclesia de Eucharistia*, n. 59).

Desde este misterio de amor e de esperanza, que é a Eucaristía, os bispos da Comisión Episcopal de Pastoral Social convidamos a todos os cristiáns, e de maneira especial a cantos traballades na acción caritativa e social, a abrir os ollos ao sufrimento dos nosos irmáns máis pobres, a escoitar o clamor dos pobos que padecen fame e a construír xuntos espazos de esperanza.

Miremos a realidade desde os pobres

«Vin a opresión do meu pobo» (Ex 3,7), di Deus. A caridade comeza por abrir os ollos á realidade, pero a realidade pódese mirar e valorar de diferentes maneiras. Podemos ver a realidade desde o beneficio das grandes empresas, desde o fluír dos préstamos bancarios, desde os intereses do mercado, desde a redución do déficit e os resultados macroeconómicos ou podemos ler a realidade desde o número dos parados, desde os refugados polo sistema, desde as rendas mínimas, desde os índices de pobreza, desde os recortes dos dereitos sociais.

Nós queremos ver a realidade cos ollos de Deus, desde o lado dos pobres, como nos pide tamén o Papa Francisco (*Evangelii gaudium*, n. 187-192) . Unha mirada así, desde a realidade e os dereitos dos pobres, permítenos sinalar algúns indicadores verdadeiramente preocupantes:

- Tras máis de seis anos de crises, as persoas que non padecen ningún tipo de exclusión social convertéronse nunha estrita minoría.
- A fractura social entre aqueles que se atopan na franxa de integración e os que se atopan en situación de exclusión amplíase, chegando un sector da poboación a unha situación insustentable.
- Entre ambos os grupos, unhas clases medias que decrecen e transitan, en boa

parte, cara a espazos de exclusión.

- Os datos máis recentes dalgúns estudos sociais (Eurostat 2013, Análise e Perspectivas 2014 da Fundación FOESSA) e a experiencia das nosas Cáritas, fannos sentir unha gran preocupación polo aumento progresivo da desigualdade, pola redución dos servizos sociais, polas dificultades para acceder á vivenda, pola baixada no nivel medio da renda, polo índice crecente da pobreza infantil.

Escoitemos o clamor dos pobos

O noso Deus, que ten ollos abertos para ver, ten tamén oídos atentos para escoitar ao seu pobo: «Vin a opresión do meu pobo en Exipto e ouvín as súas queixas contra os opresores, coñezo os seus sufrimentos» (Ex 3,7). E hoxe temos que escoitar «o clamor de pobos enteiros, dos pobos máis pobres da terra» (EG n. 190) que non só teñen dereito á comida ou a un decoroso sustento, senón tamén a outros bens que lles permitan vivir con dignidade, o que implica educación, acceso ao coidado da saúde, acceso ao traballo e a outros medios de desenvolvemento.

Esta é a chamada que nos fai Caritas Internationalis na súa campaña *Unha soa familia, alimentos para todos*, que queremos acoller e secundar tamén no Día da Caridade. Non podemos esquecer que, segundo a FAO, hai máis de 845 millóns de persoas con fame crónica no mundo, o que constitúe un verdadeiro motivo de escándalo, pois sabemos que existe alimento suficiente para todos e que a fame se debe á mala distribución dos bens e da renda, problema que se agrava coa práctica xeneralizada do desperdicio de alimentos.

Xeremos espazos de esperanza

Ante o sufrimento dos pobres e o clamor dos pobos, non podemos quedar inactivos nin sumidos na indiferenza e o desalento. As palabras de Xesús: “Isto é o meu corpo, que se entrega por vós; facede isto en memoria miña” (Lc,19) son unha invitación a facernos don, alimento, esperanza para os pobres. Así nolo lembra o Papa Francisco: «Cada cristián e cada comunidade están chamados a ser instrumentos de Deus para a liberación e promoción dos pobres, de maneira que poidan integrarse plenamente na sociedade: isto supón que sexamos dóciles e atentos para escoitar o clamor do pobre e socorrela» (EG n.187)

Ser instrumentos de liberación e promoción dos pobres, significa hoxe -segundo di Caritas na súa Campaña- construír espazos que sexan xerme dun futuro distinto e xeren esperanza. E xeramos espazos de esperanza no medio dunha sociedade asfixiada pola crise:

- Cando respondemos con xestos sinxelos e cotiáns de solidariedade ante as necesidades dos irmáns e cambiamos os nosos hábitos alimentarios evitando o desperdicio de alimentos.
- Cando recoñecemos a función social da propiedade, o destino universal dos bens e defendemos os dereitos dos máis pobres aínda á conta de renunciar os máis favorecidos a algúns dos seus dereitos.
- Cando creamos unha nova mentalidade que nos leva a pensar en termos de

comunidade e a dar prioridade á vida de todos sobre a apropiación indebida dos bens por parte dalgúns.

- Cando contribuímos a unha economía ao servizo do ser humano, non do diñeiro e o mercado, e rexeitamos e denunciemos a economía da exclusión e do descarte que mata.
- Cando apostamos polos máis débiles, promovemos o desenvolvemento integral dos pobres e cooperamos para resolver as causas estruturais da pobreza.

Con esta campaña, Cáritas quere axudarnos a tomar conciencia do gran papel que xogamos cada persoa, cada familia, cada comunidade, neste momento da historia. É unha invitación a construír espazos de vida, de novidade, de xustiza, de fraternidade, para restaurar os dereitos de todas aquelas persoas que viven en situación de pobreza e vulnerabilidade.

Por iso, con palabras de Francisco dicímosvos: «non vos deixedes roubar a esperanza». Desde o misterio da Eucaristía, vida entregada para a vida do mundo, animámosvos aquí e agora, neste momento da nosa historia, a mirar a realidade desde os pobres, a escoitar o seu clamor e a xerar cada día pequenos espazos de esperanza.

Madrid, 15 de maio de 2014
Comisión Episcopal de Pastoral Social

Observatorio da realidade social de Cáritas

Avance de información para o Día da Caridade

Introdución

Nos últimos datos do Instituto Nacional de Estatística conséctase o progresivo empobrecemento da sociedade e a brecha da desigualdade social que percorre este país a través de varios indicadores. A consecuencia destes anos de crise mostra unha sociedade que, aínda que parece empezar a estabilizar as súas tendencias, instalouse en elevadas cotas dunha pobreza e desigualdade crecentes e nun Estado de dereitos menguantes

A continuación imos percorrer a través de varios indicadores actualizados, o balance que deixou o paso da crise pola sociedade española en termos de pobreza, exclusión e desigualdade social.

POBREZA e EXCLUSIÓN crecentes:

- As persoas baixo o limiar de pobreza cífrase en case 10 millóns de pobres, sendo o 20,4% da poboación en 2013 (ECV).
- O limiar de pobreza caeu de 8.887 € (740,5 € ao mes) no ano 2009 a 8.114 € no 2013 (676 € ao mes), o que demostra o empobrecemento xeral da sociedade española. Este feito, unido a que hai máis pobres (extensión) significa que a pobreza é máis intensa (ECV).
- A pobreza severa alcanza xa a 3 millóns de persoas, o que supón o 6,1% da poboación, unha cifra que se duplicou desde o 2008 (ECV).
- O número de fogares sen ingresos pasou de 2,1% no ano 2007 ao 3,7% no 2013. O que representa 768.700 fogares sen ingresos (EPA).
- En Cáritas constatamos o aumento das persoas sen ingresos que pasou do 25% no ano 2008 ao 33 % no 2013, do total de persoas atendidas na organización.
- A renda nacional dispoñible neta a prezos de mercado por habitante en valor real (3) pasou de 15.394 € ao ano en 2007 a 13.065 € ao ano no 2012. A renda dispoñible por persoa caeu en termos reais case un 15% entre 2007 e 2012 (Contabilidade Nacional).
- O número de persoas perceptoras de Rendos Mínimas duplicouse, pasando de 103.071 persoas en 2007, a 217.358 no ano 2012.
- A pobreza tamén alcanza aos traballadores. Xa son 2.006.550 os traballadores que sofren a pobreza, o que significa o 11,7% sobre o total da poboación activa empregada en 2013, unha proporción que ascendeu desde o inicio da crise (ECV).
- O número de fogares con todos os seus membros activos en paro pasou de 380.000 no ano 2006 (2,6%) a máis de 1.978.900 en 2014 (10,8%) (EPA). É dicir multiplicouse por 5 en sete anos.
- A taxa de paro pasou do 8,5 % no 1º trimestre de 2007 ao 25,9% no 1º trimestre de 2014, de 1.856.100 a 5.933.300 persoas en paro (EPA). O paro multiplicouse

por 3 en sete anos.

CRONICIDADE das situacións de pobreza

- Case un terzo das persoas acompañadas en Cáritas durante o 2013 leva 3 anos ou máis recibindo axuda de Cáritas, e preto dun 8% recibe apoio da institución desde fai 5 ou máis anos.
- No 2014 (1º trimestre), o 61,7% das persoas desempregadas (en paro) son parados de longa duración (levan máis dun ano buscando emprego), cando no ano 2007 eran o 22,7%. (EPA).
- En 2014 (1º trimestre), as persoas que levan buscando emprego máis de 2 anos ascende a máis de 2,4 millóns de persoas (a metade leva polo menos 3 anos buscando emprego) – son os parados de moi longa duración. Este colectivo representa o 40,8% de todas as persoas desempregadas, fronte ao 13% de 2007 (EPA).

DEREITOS menguantes

Unha das secuelas máis lacerantes da crise é o aumento da desigualdade en España, que nos situou á cabeza de Europa. Sistemas como a educación ou a sanidade que nos igualaban como cidadáns, foron alterados con reformas que minguaron principios básicos e de acceso universal de dereitos. A incidencia provocada no sistema de pensións suporá un maior risco de empobrecemento nas persoas maiores e afectará os indicadores de igualdade do país. De feito, só o sistema de pensións é responsable dun punto menos de desigualdade na sociedade española.

As reformas e recortes deterioraron os dereitos das persoas conquistados desde hai varias décadas. Máis aló das condicións contables e económicas da crise, as reformas en sanidade ou en educación supoñen cambios estruturais cara a un novo modelo de sociedade que pretende minorar os alcances sociais conquistados, até o límite da fractura na cohesión social. A cobertura de protección por desemprego pasa do 80 ao 60%; os requisitos de acceso ás Rendas Mínimas endurecéronse, así como os atrasos e a redución de orzamento para as partidas sociais; no caso concreto do gasto educativo a redución foi do 10%; e na sanidade afectáronse os principios básicos de universalidade, gratuidade e carácter público.

ESPERANZA latente

As familias empezan a estar desbordadas, pero a pesar desta grave deterioración social, as relacións sociais seguen sendo un extraordinario baluarte na calidade do capital social en España. A necesidade de trazar unha senda que non nos deixe na cuneta do irreversible lévanos a pensar que existen motivos para a esperanza, para construír unha sociedade que se asente sobre outros valores ou principios, con experiencias que xa demostraron a súa viabilidade, e que no campo das propostas políticas, esixe unha vontade audaz para facerse cargo deste compromiso concreto. É un momento adecuado para construír unha nova proposta, para recuperar a confianza perdida e apostar pola

persoa e o recoñecemento da súa dignidade.

As familias españolas fixeron un gran esforzo de contención que sostivo a cohesión social. Os políticos pediron ás familias españolas “apertarse o cinto”, e así o fixeron, con sumo pesar durante case seis anos. Agora toca aos poderes públicos e á política, recoñecer este esforzo e devolvelo en forma de dereitos, accesos e prestacións que minoren a fractura e a distancia social xerada.

PERFIL das persoas acollidas en Cáritas en 2013:

- Parellas con fillos (45,8%), persoas soas (24,4%) e familias monoparentais (18,3%).
- En Cáritas 4 de cada 10 persoas acollidas en 2013 son inmigrantes (40,6%), cando no total da poboación de España os inmigrantes son un de cada 10, aínda que esta proporción está a descender desde o ano 2012 segundo o INE. En Cáritas tamén se constata que houbo un descenso importante da proporción de persoas inmigrantes no 2013.
- Un 16,8% dos cidadáns extracomunitarios atendidos en Cáritas están en situación de irregularidade xeralmente- sobrevivida a consecuencia da crise. Principalmente pola imposibilidade de renovar as autorizacións por residencia e traballo ao non dispor de contrato de traballo ou do tempo de cotización necesario. As persoas extracomunitarias en situación de irregularidade diminuíron no último ano.
- Con estudos primarios ou inferiores o 68,9% (Os meus) -dos que teñen 16 e máis anos de idade-, cando na poboación total de España este valor é dun terzo.
- En situación de paro -activos desempregados en idade laboral 16-64 anos de idade-, o 76,6%.
- Sen ingresos (32,6%), ingresos por traballo (15,1%), pensións contributivas (15,6%), pensións non contributiva (19,2%) e Renditas Mínimas ou Básicas (7,5%).
- A media de ingresos persoais das persoas atendidas en Cáritas é de 4.200 € ao ano (350 € ao mes) (se consideramos os que reciben ingresos, a media mensual é de 540 € aproximadamente) mentres que a renda dispoñible por habitante en valor real é de 13.065 € ao ano no 2012 (1.089 € ao mes) para toda a poboación española (ECV).

A ACCIÓN SOCIAL de Cáritas en 2013:

- As axudas máis demandadas en Cáritas no 2013 seguen sendo -por esta orde-, ALIMENTACIÓN, VIVENDA e EMPREGO.
- A maioría das persoas acollidas recibiron respostas de Alimentación (56% dos participantes), seguidas de intervencións sobre Emprego (20%) e Vivenda (22%). En menor medida están as accións no ámbito da Saúde -que chegan ao 10,5% dos participantes-, e da Educación/Formación (15,2%).
- En termos de contía económica, as axudas en Vivenda (43%) son o investimento de axudas directas máis importante de Cáritas -principalmente para subministracións (sobre todo a enerxía eléctrica) e alugueres-, seguidas das de

Alimentación (30,6%).

- A maior parte das respostas de intervención son do tipo AXUDAS en especie e económicas, seguidas de servizos (non formativos) alcanzando o 61% das respostas. O 40% restante correspóndese principalmente con respostas de información, orientación e asesoramento, así como de seguimento-acompañamento de procesos persoais e familiares, e en menor medida, valoración-diagnóstico e formación.

A información ofrecida extraeuse das seguintes fontes:

- MIS: explotación do Módulo de Intervención Social do SICCE, base de datos de Cáritas.
- ECV: última Enquisa de Condicións de Vida do I.N.E. (ano 2012)
- EPA: Datos da última Enquisa de Poboación Activa (1º trimestre de 2014).

Equipo de Estudos
Servizos Xerais de Cáritas-28 de Maio de 2014